

5. ՍՈՑԻԱԼ-ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ

5.5. Հայաստանի կլիմայի համառոտ նկարագիրը 2003 թվականին

Ըստ ՀՀ բնապահպանության նախարարության տեղեկատվության, ՀՀ տարածքում 2003թ. օդի ջերմաստիճանը նորմային (5.5°C) մոտ է եղել և կազմել 5.7°C , իսկ տեղումների տարեկան քանակը նորման (592 մմ) գերազանցել է 35 մմ-ով:

Հունվար և փետրվար ամիսները հանրապետության տարածքի գերակշռող մասում տաք են եղել՝ $1-3^{\circ}\text{C}$ -ով գերազանցելով ջերմաստիճանի նորման: Հունվարի առաջին օրերում դիտվել են բավականին ցածր ջերմաստիճաններ: Հատկապես ցուրտ եղանակ էր հաստատվել Արարատյան դաշտում՝ $-19 -21^{\circ}\text{C}$, որը տվյալ ժամանակահատվածի համար $7-9^{\circ}\text{C}$ -ով նորմայից ցածր է, իսկ հունվարի երրորդ և փետրվարի առաջին տասնօրյակները առավել տաք են եղել: Հունվարի 30-31-ին հանրապետության հյուսիս-արևելյան և հարավ-արևելյան շրջաններում առավելագույն ջերմաստիճանը հասել է $17-22^{\circ}\text{C}$: Այդ օրերին նկատվել է նաև քամու ուժգնացում: Հունվարի 30-ին Մարտունիում դիտվել է ուժեղ քամի՝ մինչև 30 մ/վրկ պոռթկումով, վնասվել են էլեկտրահաղորդակցության գծերը:

Փետրվարին տեղումների գումարը հանրապետության ամբողջ տարածքում նորմայից բարձր է եղել 20%-ով: Ամբողջ ամսվա մեջ առանց տեղումների եղանակ դիտվել է միայն 6 օր: Փետրվարի 19-22-ին ամենուրեք ձյուն է տեղացել առանց ընդհատումների: Երևանում 62 ժամվա ընթացքում անընդմեջ եկած տեղումների քանակը գերազանցել է իր ամսական նորման 33%-ով:

Գարնանն արձանագրվել է եղանակի ծայրահեղ անկայուն ռեժիմ՝ օդի ջերմաստիճանի և տեղումների նշանակալի շեղումներով: Մարտ և ապրիլ ամիսները եղել են ցուրտ և խոնավ: Մարտ ամսվա միջին ամսական ջերմաստիճանը $2-3^{\circ}\text{C}$ -ով նորմայից ցածր է եղել, տեղումների քանակը գերազանցել է նորման 40%-ով: Առավել բարդ եղանակային պայմաններ էին ձևավորվել (ձնառատ տեղումներ, ձնաբուք, քամու ուժգնացում) մարտի 19-ին և 26-ին: Ապարանում ամսի 19-ին 9 ժամ անընդմեջ ձյուն է տեղացել, ձնածածկույթի բարձրությունը կազմել է 91 սմ: Մարտի 26-ին ամենուրեք ձյուն է տեղացել, Ջերմուկում 20 ժամ 30 րոպեի ընթացքում դիտվել է ուժեղ ձնաբուք, քամու արագությունը հասել է 15-16 մ/վրկ, ձնածածկույթի բարձրությունը՝ 118 սմ, տեսանելիությունը՝ 100-200 մ: Ջերմաստիճանի կտրուկ նվազում դիտվել է մարտի վերջին և ապրիլի սկզբին: Հյուսիսից սառը օդային հոսանքների ներթափանցման հետևանքով լեռնային և հյուսիսային նախալեռնային շրջաններում օդի ջերմաստիճանը նվազել է մինչև $-18 -25^{\circ}\text{C}$:

Ուժեղ ցրտերից հետո, որոնք դիտվել էին ապրիլի առաջին օրերին (լեռնային շրջաններում՝ $-11 -16^{\circ}\text{C}$, հանրապետության հյուսիսային շրջաններում՝ մինչև -30°C), տեղի է ունեցել ջերմաստիճանի կտրուկ բարձրացում: Ապրիլի 5-6-ին միջին օրական ջերմաստիճանը բարձր էր այդ օրերի միջին բազմադարյան ցուցանիշներից $3-7^{\circ}\text{C}$ -ով, հովտային շրջաններում՝ $10-11^{\circ}\text{C}$ -ով: Սյունիքի հովիտներում և Արարատյան դաշտում առավելագույն ջերմաստիճանը հասել է $25-29^{\circ}\text{C}$: Այդ օրերին հանրապետության շատ շրջաններում դիտվել է ուժեղ քամի (15-17 մ/վրկ արագությամբ, մինչև 22 մ/վրկ պոռթկումով): Մարտունիում քամու արագությունը հասել է 29 մ/վրկ և նշանակալի վնաս է հասցրել, ավերվել են տանիքները, էլեկտրահաղորդակցության սյուները, արմատախիլ են եղել ծառերը:

Մայիս և հունիս ամիսները բնութագրվել են եղանակի անկայուն ռեժիմով, հաճախակի անձրևներով, ամպրոպներով, որոնք ուղեկցվել են կարկուտով, քամու ուժեղացումով: Մայիսի

միջին ամսական ջերմաստիճանը նորմային մոտ է եղել, իսկ տեղումների քանակը՝ նորմայից զգալիորեն ցածր: Անբարենպաստ եղանակային պայմաններ դիտվել են. մայիսի 7-ին Գորիսում ձյուն է տեղացել, և 9 ժամվա ընթացքում տեղումների քանակը կազմել է 23 մմ, Աշոցքում մայիսի 20-ին ամպրոպից զոհվել է 1 մարդ:

Ամառը եղել է համեմատաբար զով և խոնավ: Հունիսի միջին ամսական ջերմաստիճանը 0.5°C-ով ցածր է եղել նորմայից: Ջերմաստիճանի նվազման հետևանքով հունիսի 6-7-ին և 25-26-ին լեռնային շրջաններում գետնամերձ շերտում դիտվել են ցրտահարություններ (0-ից -2°C), որը ծայրահեղ հազվադեպ երևույթ է այդ ամսվա համար (վերջին 100 տարվա ընթացքում հունիսի երրորդ տասնօրյակում ցրտահարություններ չեն դիտվել): Ցրտահարությունների հետևանքով վնասվել են գյուղատնտեսական կուլտուրաները:

Հուլիսի միջին ամսական ջերմաստիճանը 0.4°C-ով ցածր է եղել նորմայից: Ամսվա երկրորդ կեսին դիտվել է սառը օդային զանգվածների ներթափանցում ՀՀ տարածք: Ջաջուռում հուլիսի 18-ին 5 րոպեի ընթացքում տեղացել է 5 սմ տրամագծով ուժեղ կարկուտ, և մեծ վնաս է հասցվել գյուղատնտեսությանը:

Ջերմաստիճանի բարձր ֆոն հաստատվել է օգոստոսի առաջին տասնօրյակում, առավելագույն ջերմաստիճանները մոտեցել են բացարձակ արժեքներին: Ամռան վերջը եղել է բավական զով և խոնավ:

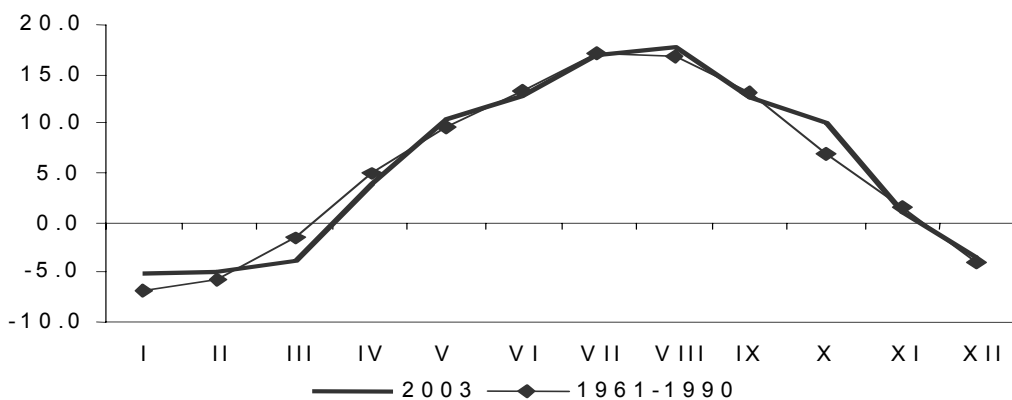
Սեպտեմբերը եղել է բարենպաստ, և ջերմաստիճանը, և տեղումները՝ նորմային մոտ:

Հոկտեմբերը բնութագրվել է անսովոր տաք եղանակով: Միջին ամսական ջերմաստիճանը նորմայից բարձր է եղել 2-4°C-ով: Շատ շրջաններում առավելագույն ջերմաստիճանները մոտեցել են բացարձակ արժեքներին, իսկ Իջևանում և Ղափանում՝ 1°C-ով բարձր է եղել նորմայից: Ամսվա վերջին օրերում եղանակը կտրուկ ցրտել է և մեծ քանակությամբ տեղումներ են եկել՝ 1 օրվա ընթացքում մոտավորապես 32-42 մմ (ամսական նորմայի 100-120%-ը):

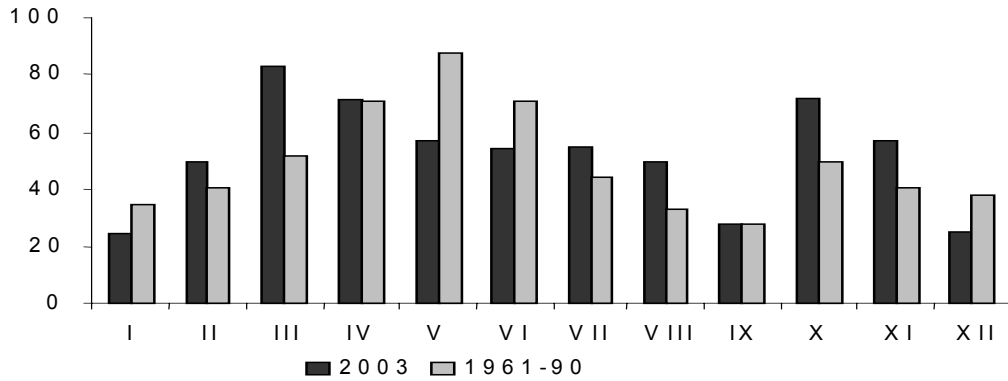
Նոյեմբեր և դեկտեմբեր ամիսները ջերմաստիճանային ռեժիմով նորմային մոտ են եղել:

Հիդրոոդերևութաբանական վտանգավոր եղանակային անբարենպաստ պայմանների հետևանքով տնտեսության տարբեր ոլորտներին պատճառած ընդհանուր տարեկան վնասը կազմել է 1 մլն. ԱՄՆ դոլար:

Օդի միջին ամսական ջերմաստիճանները, °C

Տեղումների միջին ամսական քանակները, մմ

2003թ. ամսական և տարեկան միջին ջերմաստիճանի և տեղումների քանակի արժեքները և դրանց շեղումները 1961-1990թթ. նորմայից

	Միջին ջերմաստիճանը, °C	Շեղումը 1961-1990թթ. նորմայից, °C	Տեղումների քանակը, մմ	Շեղումը 1961-1990թթ. նորմայից, մմ
Հունվար	- 2.6	0.6	24	- 5
Փետրվար	0.4	1.4	40	2
Մարտ	2.5	- 2.6	80	39
Ապրիլ	10.9	- 0.7	61	10
Մայիս	17.9	1.6	23	- 37
Հունիս	20.3	- 0.3	47	18
Հուլիս	24.3	- 0.3	30	16
Օգոստոս	25.4	1.5	11	2
Սեպտեմբեր	20.4	0.6	14	5
Հոկտեմբեր	16.5	3.7	54	22
Նոյեմբեր	6.1	- 0.5	64	34
Դեկտեմբեր	0.3	- 0.2	23	- 3
Միջին տարեկան	11.9	0.4	471	103